
Se Zdeňkem Nešporem o novém programu Dějiny moderní evropské kultury

---

[Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy](#) nabízí nově zájemcům o studium historie navazující magisterský program [Dějiny moderní evropské kultury](#), na který můžete podat přihlášku do 31. března 2019. Bližší informace přinášíme v rozhovoru s vedoucím tohoto studijního programu [profesorem Zdeňkem Nešporem](#).

Dnes jsme se sešli kvůli staronovému studijnímu programu Dějiny moderní evropské kultury. Mohl byste přiblížit, proč je tento program „staronový“?

Já bych řekl, že je nový. Do letošního roku jsme měli studijní obor Evropské kulturní a duchovní dějiny, ale z něj jenom část byla přenesena do nově otevíraného oboru Dějiny moderní evropské kultury. Proč neprovozujeme nadále obor starý, je dáno hlavně tím, že bylo poměrně obtížné ho absolvovat. Chtěli jsme toho po studentech v krátkém čase hodně, tomu odpovídal i nízký počet absolventů. Na jednu stranu to sice bylo fajn, provozovat elitní obor, jenže pár lidí není tak úplná výhra. Chybí diskuse mezi studenty, vzájemná podpora a třeba i konkurence, studium nefunguje tak, jak má. Taky si myslím, že v rámci nového oboru nabízíme něco, co dost silně chybí a zároveň chybí více než to, co se nabízelo v rámci předešlého oboru.

V čem je nový studijní program tedy jiný?

Je úžeji zaměřený především na modernější kulturní dějiny, řekněme 19. a 20. století. Přijde nám, že tohle společnosti chybí. Když si vezmete, jakým způsobem se vyučují dějiny, nemyslím teď jen politické, ale obecně kulturní dějiny, a co z toho lidé vědí, tak na tom je ta relativně nedávná epocha dost špatně. Současně s tím nás přece právě tohle období ovlivňuje naprosto zásadním způsobem. Renesanční básně si už nebudete číst, protože vám něco říkají, ale tak nanejvýš proto, že to patří k evropskému kulturnímu dědictví. Román z přelomu 19. a 20. století si můžete velmi dobře dnes přečíst jako román, který vám něco říká o vašem fungování ve světě.

Zmínil jste, že jen část se přenesla do nového studijního oboru z toho starého. Jaká je to část? Zaměření na dějiny?

Starý i nový program jsou programy historické. Současně jsou to programy zaměřené na kulturní dějiny s tím, že my kulturní dějiny skládáme z několika segmentů. Jednoduše řečeno, starý program byla čtvernožka, nový program je trojnožka. Když jsou všechny čtyři nohy stejně dlouhé, tak stojí dobře i čtvernožka. Když nejsou, tak trojnožka je mnohem lepší. Naše tři nohy jsou dějiny kultury a vzdělanosti, dějiny náboženství a dějiny výtvarných umění. Dohromady to dává smysluplný celek, jak kultura funguje. Samozřejmě, že si dovedu velmi dobře představit, že by tam byly také literární dějiny, jako ve starém programu. Že by tam byly dějiny idejí, dějiny hudební kultury a mnoho dalšího. Potíž je v tom, že to není zvládnutelné ani za dva roky, ani v jedné osobě. Aby to dávalo smysl, museli jsme to redukovat a tato trojnožka nám stojí poměrně pevně.

S jakými vyučujícími se potencionální studenti setkají?

Profesor Pešek, docent Alt, docent Horský, doktorka Altová. V nějaké míře i další vyučující, ať už z této fakulty, například profesori Havelka a Matoušek, nebo dosud na této fakultě neučící doktor Durčanský. A další, nemá smysl opakovat Karolinku. Naopak má smysl říct, že vyučující jsou naprosto zásadní. Skoro důležitější než obory, které učí, jsou lidé, kteří je učí. To v našich vědách platí. Plejáda je poměrně široká s tím, že se snažíme nejlepšími dostupnými odborníky pokrýt tři části naší trojnožky a příbuzné obory. Pevně věřím, že se nám to daří a že to tak půjde i nadále.

Je program vhodný i pro studenty, kteří na FHS neabsolvovali bakalářské studium?

Jistěže ano. Program se skládá ze dvou částí. Za prvé se snažíme podat alespoň základní přehled evropského kulturního vývoje od pravěku k dnešku. Na druhou stranu v tomto případě nejde o více než základní přehled, protože prostě spousta moderních věcí stojí na těch dřívějších. Druhá a zásadnější část programu spočívá v tom, že se hlouběji zabýváme relativně nedávnou evropskou kulturou a jejím fungováním ve společnosti, abychom porozuměli tomu, jak fungujeme dnes a jak budeme fungovat, doufejme, i v letech příštích. Základ programu je v dějinách 19. a 20. století s tím, že vše je během tohoto studia, tedy během dvou let naučitelné. Jak co se týče sumy vědomostí, ale zejména co se týče techniky a metod práce. Jeden, byť ten méně významný, ale jeden z důvodů, proč nechceme jít dále do hloubky na časové ose, je prostě to, že za dva roky studenty nenaučíme latinu, starou němčinu, číst rukopisy ze středověku. Kdybychom to dělali, tak strávíme tolik času technikáliemi, že nám uteče to, co chceme dělat.

Jaké uplatnění budou mít budoucí absolventi?

Neexistuje sféra lidské činnosti, kde by byli neuplatitelní. Přirozeně, že nemůžeme vše vysvětlit historií, ale značná část toho, jak společnost funguje, je dána nějakými historickými institucemi nebo jinými faktory, které leží v minulosti. Jejich poznání a kreativní využití pro budoucnost je to, co dělá Evropu Evropou.

Je pro absolventy možné pokračovat v rámci FHS nějakým doktorským programem?

Na FHS je doktorský program Soudobých evropských kulturních dějin, který přímo navazuje na náš magisterský program. Je tu také několik dalších doktorských programů – antropologie, sociální ekologie, historická sociologie, sémiotika a další, kde mi ta návaznost přijde velmi logická. Ne samozřejmě, že každý náš absolvent může na kterýkoliv z těch programů, ale podle profilace svého studia mu nejenom Soudobé evropské dějiny mohou být otevřeny, ale i další programy. Jak na této fakultě, tak i na jiných fakultách nebo v zahraničí. Myslím, že naše studium dává velmi dobrý základ pro další doktorské studium, ale zároveň umožňuje i praktické uplatnění. Mluvíme-li o kulturních dějinách, přímo se nabízí různé formy péče o kulturní dědictví.

Je tento studijní program něčím specifický v rámci studia na FHS?

Na FHS nemáme jiný historický program kromě hodně specifické orální historie. Současně mezi všemi historickými programy v této zemi je ten náš specifický tím, že se zabývá kulturními dějinami. Asi by se ještě několik málo dalších kulturněhistorických oborů našlo, ale myslím, že my ty kulturní dějiny bereme opravdu vážně. V podstatě je nastavíme jako nějakou nadstavbu k politickým nebo institucionálním dějinám, ani na druhou stranu neděláme samostatné dějiny umění a podobně. Existují samozřejmě i průniky mezi politickými a kulturními dějinami, ale pro nás je základ vývoj kulturní vzdělanosti a alespoň některých složek, které ji tvoří. Mým oborem jsou dějiny náboženství. Zbožnost se vyvíjí jinak než nejrůznější církevní instituce, reálné fungování náboženství ve společnosti souvisí s celou řadou faktorů, nikoli jenom s tím, kdo zrovna vládne, nebo kdo se s kým popral, nebo kdo co nového vymyslel. Nechci zpochybnit, že všechny tyto věci se tak také prolínají, ale důležitý je vývoj praktikované zbožnosti, pak to můžete spojit s tím, jak funguje kultura a různé společenské vrstvy, s tím co se maluje a sochá. Co je namalované a vysochané pak ovlivňuje strukturaci společnosti a náboženství. Víím, že to dramaticky zjednodušuji, ale je potřeba si uvědomit tyhle vzájemné vazby a obousměrné ovlivňování, jedině tak je možné porozumět minulosti. A bez tohoto porozumění, i když samozřejmě nejenom s ním, není možné dobře porozumět naší době a nám samotným.

Sára Wienerová
12. 3. 2019